

УДК 37.014.54:378(4)(477)
DOI: 10.32342/2522-4115-2023-1-25-13

І.М. ЗАБІЯКА,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної та української філології,
Луцького національного технічного університету (м. Луцьк)*

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ОНОВЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТИ

У сучасному соціально-економічному контексті розвитку освітніх систем важливу роль відіграють процеси глобалізації та інтернаціоналізації, які обумовлюють реформування вищої освіти. У всьому світі посилюється конкуренція та співпраця між освітніми та науковими організаціями, активізується обмін студентами, викладачами, аспірантами та дослідниками, набуває широкого поширення дистанційна освіта, зростає роль безперервної освіти.

На сучасному етапі інвестиції у вищу освіту та професійну підготовку розглядаються як найважливіший фактор підвищення конкурентоспроможності ЄС, забезпечення постійного зростання його економіки. Розвиток вищої освіти сприймається як найважливіша передумова досягнення економічних, соціальних та природоохоронних цілей, висунутих ще у 2000 році в Лісабоні. Вища освіта – це серцевина нового європейського суспільства, базованого на знаннях.

У статті розглядається спрямованість перетворень, здійснюваних у системах вищої освіти країн Європейського Союзу за умов інтернаціоналізації освіти. Стратегічна мета реформування європейської системи освіти – підвищення її конкурентоспроможності на міжнародному просторі та модернізація національних економік.

У політичних та громадських колах Європейського Союзу утвердилася думка: має бути головним фактором процесів створення та передавання знань, які оскільки людський потенціал є найважливішим ресурсом ЄС, політика у сфері освіти, своєю чергою, вирішальним чином визначатимуть інноваційний потенціал суспільства. У даному аспекті, головною метою є надання населенню різного віку рівних і відкритих можливостей для високоякісного навчання, набуття різноманітного освітнього досвіду на всьому просторі Європи. Освітні системи виступають ключовою ланкою у здійсненні такої концепції.

Європейська комісія закликала держави – членів ЄС вжити необхідних заходів щодо реформування систем освіти та професійної підготовки таким чином, щоб зникли бар'єри між формальним та неформальним видами навчання. Для реалізації цієї концепції необхідне досягнення вищого рівня взаємодії головних учасників цього, порівняно нового напрямку: бізнесу, соціальних партнерів та закладів освіти.

Ключові слова: Європейський Союз (ЄС), інтернаціоналізація, освітня політика, вища освіта, реформи, Лісабонська стратегія, стратегія «Європа – 2020».

Постановка проблеми в загальному вигляді. В останні двадцятиліття багато розвинених країн світу здійснюють реформування національних систем освіти, зміст та напрям яких визначається викликами глобалізації.

Нові технології виробництва в кінці ХХ століття обумовили вступ людства у постіндустріальну фазу розвитку, головними ресурсами якої стали знання та інтелект. Посилений інформаційний розвиток «К суспільства» або «суспільства, базованого на знаннях» (англ. knowledge society), забезпечив економічну і культурну інтеграцію людства.

Сьогодні освітній продукт стає все більшою мірою залежним від техносферного «задуму», що, зі свого боку, формується під впливом раціонального інформаційно-мережевого

метапродукту: змісту освіти як складної технології, взаємодії інтелектуального й прикладного характеру діяльності, помноженої (доповненість, додатковість) діяльності особистості, (ніби то зрозумілої?) коеволюційної ідеї. [С.В. Сапожников, А.П. Самордин, А.О. Теплицька, 2022, с. 16].

Перетворення освіти на важливий чинник конкурентоспроможності не тільки окремих виробників, а й національних економік, потребує від системи освіти більшої гнучкості, відкритості, готовності до сприйняття змін і здатності адекватно реагувати на них. В європейських країнах освіта є прерогативою держави, а право на освіту розглядається як одна з найважливіших цінностей сучасної демократичної держави.

Водночас відкритість країн ЄС надає молодим європейцям можливість здобути вищу освіту в будь-якій країні європейської співдружності. Уніфіковані вимоги, які пред'являються ЗВО до абітурієнтів з будь-якої країни, привели до того, що кожна держава сама прагне привести свою систему освіти у відповідність до єдиних європейських вимог і посісти належне місце в європейському освітньому просторі, що інтегрується.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У багатьох наукових дослідженнях українських та зарубіжних учених знайшли своє відображення інтеграційні процеси національних систем освіти європейської країни, що відбуваються наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття.

Значущими для нашого дослідження є наукові розвідки вітчизняних вчених Н. Авшенюк, В. Андрущенко, Н. Волкової, С. Гончаренка, М. Дебич, В. Кременя, В. Лугового, Л. Лук'янової, І. Регейло, А. Сбруєвої, І. Сікорської, С. Сисоєвої, Ж. Таланової та ін. Різні напрями проблеми функціонування європейської освіти вивчали Н. Дем'яненко, С. Калашнікова, О. Козієвська, Т. Левченко, Л. Лобанова, А. Ржевська, О. Слюсаренко, В. Солощенко, А. Чирва та ін.

У контексті нашого дослідження важливим є аналіз наукових праць зарубіжних дослідників Ф. Альтбах (Ph. Altbach), Ю. Бранденбург (U. Brandenburg), Х. де Віт (H. de Wit), Дж. Кнайгт (J. Knight), С. Лаус (S. Laus), В. Лєск (B. Lєsk), С. Маргісон (S. Marginson), С. Робертсон (S. Robertson), Л. Рамблей (L. Rumbley), R. Rudzki (P. Рудські) та багатьох інших.

Виокремлення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Глобалізаційні процеси кінця ХХ – початку ХХІ століття внесли корективи в пріоритети розвитку галузі освіти, що відбувався згідно з одним (для всіх країн / національностей) «ідеальним» шаблоном реформ, спрямованих на посилення: права вибору, приватизації, децентралізації й, іноді, централізації освітніх цілей, змісту освіти та оцінки результатів навчання учнів [OECD: Handbook on Economic Globalisation Indicators, 2005, p. 37].

Взаємодія та співпраця європейських держав обумовлена їхньою спільною участю в різноманітних освітніх програмах (таких як Gravier, Petra, Esprit, Erasmus), головною метою яких було залучення до навчання молодих людей, які бажають здобути освітній досвід у європейському просторі. Однак нормативно-правова база цих програм була нечітко прописана.

Новий етап «консолідації зусиль» держав – членів ЄС на шляху зближення і співпраці у галузі освіти починається з підписання Маастрихтської угоди. У цьому документі актуалізовано той факт, що діяльність у галузі освіти повинна здійснюватися за умов виключного збереження відповідальності держав-членів за зміст навчання та систему загальної та професійної освіти з урахуванням мовних і культурних відмінностей [Treaty on European Union signed at Maastricht on 7 February 1992, p. 17].

Відтак проголошуються нові підходи та приймаються нові програмні документи щодо шляхів розвитку та оновлення європейської освіти, які потребують осмислення й ретельного вивчення.

Формулювання цілей статті. Отже, мета статті полягає в аналізі та розкритті основних тенденцій та шляхів інтеграції сучасної європейської вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перетворення освіти у країнах Європейського Союзу у засіб зміцнення конкурентоспроможності в галузі економіки, наукових та технічних інновацій, формування повноцінної особистості, здатної брати активну участь у освітньому процесі, адаптуватися до культурної, етнічної та мовної різноманітності, пов'язані з виконанням освітніми системами низки найважливіших вимог, висунутих європейським співтовариством.

Першою вимогою є будівництво «європейського громадянства», в основі якого лежить гуманістична ідея розвитку спільної Європи. Європейське співтовариство з його культурною та економічною різноманітністю, специфічними природними умовами життя народів об'єднано загальною цивілізацією та загальноєвропейською культурою. Перед освітніми системами поставлено завдання виховувати в молоді почуття громадянської приналежності до Європи та загальноєвропейських цінностей; повагу до прав людини та людської гідності; солідарність; розуміння значення миру на Землі та протистояння насильству як засобу досягнення мети.

Освіта має сприяти сталому розвитку суспільства; вміло використовувати рівність можливостей, що склалися, формувати відповідальність за збереження екосистеми та особисту відповідальність молоді за дії та вчинки.

Друга вимога полягає у зміцненні європейської конкурентоспроможності та забезпеченні зайнятості молодого покоління. На освітні системи покладається відповідальність за підвищення якості освіти, озброєння молодих європейців знаннями, різносторонніми компетентностями, кваліфікаціями, розвиток інноваційних здібностей, необхідних для найбільш затребуваних та швидкооновлювальних професій. Освіта несе також відповідальність за підвищення рівня технічних знань молоді, формування міжкультурних стосунків, що сприяють вільному спілкуванню в міжнародному просторі. Важлива роль у виконанні даної умови, як вважають західні фахівці, відводиться зміцненню взаємозв'язків між загальною та професійною освітою. Жодна форма загальної освіти, на їхню думку, не може позбавити молоде покоління можливості здобути професійні вміння і жодна професійна освіта не може втратити основні компетентності, якими озброює молодь загальна освіта.

Виконання цієї вимоги забезпечується встановленням тісної співпраці між підприємствами та закладами освіти.

Третя вимога передбачає формування суспільних зв'язків в умовах демократизації освіти, підвищення рівня сколяризації, функціонування гнучких і легко адаптованих до потреб шкільних систем, максимальне використання європейськими країнами пілотних програм і результатів педагогічних експериментів.

Четверта вимога пов'язана з використанням наслідків інтенсивного впровадження інформаційних технологій в освітній процес. Зростаюча роль комунікації в освітньому процесі передбачає більш активне використання у навчанні нових інформаційних технологій як допоміжних засобів та методів. Через загрозу дегуманізації освіти інформаційно-комунікаційними технологіями відводиться додаткова функція порівняно з традиційними методами навчання [Communication from the Commission, 2017 p. 91].

Ще на початку XXI століття напрями розвитку освіти в країнах ЄС на найближчі десятиліття визначила «Лісабонська стратегія» (березень 2000 р.), широкомасштабна програма із зміцнення конкурентних позицій Європейського Союзу у світі та найважливіший прискорювач освітніх реформ у державах – членах ЄС. Вона надала освіті фундаментального значення у розвитку співдружності як найважливішого засобу перетворення на провідну економіку світу, що базується на «інтелектуальних суспільствах» [The Lisbon Special European Council, 2000].

Ухвалена у 2010 році стратегія «Європа – 2020» фактично розкриває європейську соціально-економічну концепцію XXI століття. Вона передбачає заходи консолідації зусиль держав – членів ЄС щодо створення умов для сталого розвитку та всеосяжного зростання [Komunikat Komisji – Europa 2020, 2010, p. 71].

Реформи системи освіти в європейських країнах стали важливим аспектом соціальної політики цих держав, що передбачає формування єдиної європейської ідентичності, досягнення якої тісно пов'язане з інтеграційними процесами в Європі. Ці процеси відображають тенденцію до об'єднання, нового рівня цілісності, формування нової суспільної свідомості [The Bologna Process 2020, 2009]. Ключову функцію у формуванні єдиної європейської ідентичності та її зміцненні покликана виконувати в ЄС інтеграція освітніх систем, яка ґрунтується на освітньому діалозі та міжнародній мобільності і на реалізації стратегії відкритої освіти на основі полікультурності.

Найбільш значущі реформи в освітній галузі потребують створення відкритої системи освіти, здатної адекватно реагувати на зміни, що відбуваються в суспільному розвитку та ін-

тегрувати культурні, наукові й педагогічні досягнення інших країн. Реалізуючи політику інтеграції, країни – члени ЄС сприяють ідентифікації громадян Європейського співтовариства відповідно до ідеалу та статусу «європейського громадянина», який вихований на принципах діалогу, позитивного сприйняття різноманіття культур та готового до сприйняття загальноєвропейських цінностей, що не суперечать його національним особливостям. З іншого боку, через інтеграцію вирішуються також і проблеми політичного та економічного єднання Європи [N.P. Volkova, O.B. Tarnopolsky, I.V. Olyinik, 2019].

Реформування європейських освітніх систем, що характеризуються відкритістю до міжнародного співробітництва, не ставить перед собою завдання створення єдиної для всієї Європи освітньої системи. Європейський Союз не втручається в освітню діяльність своїх членів. Основна функція ЄС у галузі освітньої політики – сприяти досягненню високого рівня освіти, через організацію співпраці між країнами – учасниками співдружності, надавати їм підтримку в освітній діяльності в умовах культурного та мовного розмаїття, а також сприяти обміну міжнародним досвідом у рамках Європейської інформаційної мережі (Eurymdice).

Усі європейські держави високо цінують різноманітність системи освіти, гарантією якої є принцип субсидіарності, зафіксований у Маастрихтському трактаті [Treaty on European Union signed at Maastricht on 7 February, 1992]. Відповідно до цього принципу освіта, залишається сферою національної політики країн європейської співдружності та розвивається з урахуванням специфічних національних цінностей, виявляючи повагу та дотримуючись освітніх пріоритетів, розроблених європейським співтовариством.

Розвиток інтеграційних процесів, що набирають обертів у європейській освіті, дають підстави стверджувати про тенденцію європеїзації освіти. За відсутності безпосереднього впливу керівництва ЄС на формування освітніх систем країн співдружності Європейський Союз через нормативні акти, розпорядження та інші офіційні документи опосередковано впливає на формування єдиної освітньої політики держав, що регулюється статтями 126, 127 і 308 Маастрихтського трактату [Treaty on European Union signed at Maastricht on 7 February, 1992]. Ці статті передбачають присутність європейської ідеї в національних системах освіти, співробітництво в галузі освіти та науки, надання підтримки державам – членам співдружності у справі організації системи освіти, але з урахуванням національних, мовних та культурних особливостей.

У даний час освітні системи європейських країн співдружності перебудовуються на основі європейської моделі освіти, яка має на меті підготувати молодь до ефективної реалізації ідеалів та завдань інтеграції. Ця модель базується на чотирьох фундаментальних принципах, сформульованих у Доповіді Міжнародної комісії з освіти для XXI століття «Освіта – прихований скарб» (The Treasure Within): *вчитися, щоб знати; вчитися, щоб робити; вчитися, щоб співіснувати і вчитися, щоб бути* [Delivering on the Modernisation Agenda for Universities, 2006, p. 21].

Європейська освіта, що базується на основі цих принципів, розглядається в ракурсі трьох основних аспектів: озброєння молоді основами знань про Європу з урахуванням глобальної та локальної політики; навчання в Європі, що передбачає формування стосунків і умінь, необхідних молодим європейцям для ознайомлення з європейською дійсністю, одночасно надаючи їм можливість набуття міжнародного досвіду та навчання, включаючи підготовку молоді до постійних контактів, комунікації, до співпраці та взаємодії з представниками інших європейських країн. Реалізація заявлених ЄС напрямів освітньої діяльності зумовлена глибокою трансформацією систем освіти європейських країн.

У 2001 році Рада Європи прийняла доповідь «Конкретні майбутні цілі системи освіти та навчання» (The concrete future objectives of education and training systems), у якій з позицій економічного розвитку європейського континенту сформульовано три загальні стратегічні освітні цілі та пріоритети, що розкривають та конкретизують цілі. Зазначено також ключові проблеми і види діяльності, необхідні для досягнення стратегічних цілей та реалізації освітніх пріоритетів.

Доповідь набула значення фундаментального документа, що визначає розвиток формальної та неформальної освіти, комплексно вирішує проблему приведення європейських освітніх систем у відповідність до вимог сучасних європейських суспільств та ринку праці.

Зазначимо основні стратегічні цілі реформування системи освіти у європейському просторі:

– підвищення ефективності та рівня якості освіти в країнах ЄС за рахунок реалізації таких *пріоритетів*: підвищення якості освіти та професійного вдосконалення вчителів; розвиток кваліфікацій та компетентностей, необхідних суспільству знань; забезпечення доступу до інформаційно-комунікаційних технологій; збільшення набору студентів на технічні та природничі напрями; збільшення видатків на освіту;

– розширення доступу до систем освіти за рахунок створення відкритого освітнього простору, оновлення та вдосконалення освітнього процесу, забезпечення рівності освітніх можливостей;

– інтеграція системи освіти із навколишнім зовнішнім світом як найважливішим фактором зміцнення зв'язків із ринком праці, дослідними інститутами, роботодавцями, оптимізації вивчення іноземних мов, збільшення мобільності та обміну здобувачами освіти та педагогами [The Bologna Process 2020, 2009, p. 117].

Реформаторська діяльність європейських національних відомств освіти, що має кінцевою метою зближення національних освітніх систем та формування світового освітнього простору, спрямована на подолання бар'єрів, які розділяють освітні системи різних країн, на вирівнювання стандартів і норм їх функціонування, організаційне та змістовне оновлення. Досягненню цієї мети сприяє процес трансформації національних систем освіти, який набув неперервного характеру.

Під впливом інтеграційних процесів, що відбуваються в об'єднаній Європі XXI століття, формуються взаємопов'язані, близькі за структурою та змістом освітні системи, гнучкі, відкриті до змін, здатні адекватно реагувати на них, одночасно зберігаючи свою ідентичність та національну специфіку. Є всі підстави говорити про створення європейської системи освіти, що характеризується багатьма спільними ознаками та орієнтована на реалізацію стратегічних завдань, сформульованих у «Лісабонській стратегії» та скоригованих стратегією «Європа – 2020».

Формування загальноєвропейського освітнього простору в умовах реалізації Болонської угоди зумовило необхідність реалізації глибоких та загальних змін системи освіти Європи та інтенсифікації процесу інтеграції всередині створеного простору. Так, наприклад, було ініційовано створення Європейської асоціації університетів (EUA), що включає понад 700 закладів вищої освіти різних країн Європи.

Створення Європейської асоціації університетів за умов нової хвилі глобалізації дозволило багато в чому нівелювати складні процеси трансформації систем освіти держав, що входять в асоціацію. Європейські університети у складі Асоціації у новому вимірі XXI століття зможуть виступити як величезна творча сила, покликана забезпечити реалізацію умов та основи формування не тільки економічного, але культурного простору європейських країн як частини багатополлярної глобальної системи.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок. Таким чином, процес реформування та оновлення освіти в країнах Європейського Союзу, що глибоко переплітається з національними педагогічними традиціями, особливостями історичного та соціально-економічного розвитку країн, є об'єктивною необхідністю сучасності, обумовленою глобальними та інтеграційними процесами, що відбуваються у сучасному світі. Оновленню піддаються усі елементи освітніх систем, що впливають на досягнення стратегічних цілей, які стоять перед країнами європейської співдружності.

Проведена дослідницька робота не вичерпує всіх напрямів аналізованої проблеми. Відзначаємо, що *подальші наукові розвідки вбачаємо* у дослідженні проблеми забезпечення якості освіти в європейському просторі.

Список використаних джерел

Локшина, О.І. (2020). Етапи розвитку стратегії Європейського Союзу у галузі освіти. Відновлено з www.nbuv.gov.ua/e_journals/ITZN/em2/content/07loiuet.html

Сапожников, С.В., Самордин, А.П., Теплицька, А.О. (2022). Фундаменталізація освіти в її проєктивності – трансперспектива від мікросвіту до макросвіту. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія», 1(23), 13–21.* DOI: 10.32342/2522-4115-2022-1-23-2

Communication from the Commission «The International Dimension of the European Research Area». (2019). Retrieved from <http://www.cordis.lu/rtd2992/fp-debate/cec.htm#proposal>

Delivering on the Modernisation Agenda for Universities: Education, Research and Innovation, Communication from The Commission to The Council and The European Parliament, Brussels. (2006). Retrieved from <https://www.cedefop.europa.eu/en/news/delivering-modernisation-agenda-universities-education-research-and-innovation>

Komunikat Komisji – Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela. (2010). Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:PL:PDF>

Lisbon Strategy, Europa Glossary. (2020). Retrieved from http://europa.eu/scadplus/glossary/lisbon_strategy_en.htm

Modernisation of Higher Education in Europe: Academic Staff – 2017: Eurydice Report. *European Commission/EACEA/Eurydice*. Luxembourg.

OECD: Handbook on Economic Globalisation Indicators. (2005). Retrieved from <https://www.oecd.org/sti/ind/oecdhandbookoneconomicglobalisationindicators.htm>

The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009. (2009). Retrieved from https://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/Leuven_Louvain_la_Neuve_Communique_April_2009_595061.pdf

The Lisbon Special European Council (March 2000): Towards a Europe of Innovation and Knowledge, Europa – Summaries of EU Legislation. (2000). Retrieved from https://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm

Treaty on European Union signed at Maastricht on 7 February 1992. (1992). *Official Journal of the European Union*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/treaty-of-maastricht-on-european-union.html>

Volkova, N.P., Tarnopolsky, O.B., Olyinik, I.V. (2019). The individual style of speech of teachers from higher education institutions as an indicator of pedagogical professionalism. *Revista Espacios digital*, 40 (17), 20. Retrieved from <http://www.revistaespacios.com/a19v40n17/19401720.html>

References

Lokshyna, O.I. (2020). *Etapy rozvytku stratehii Yevropeiskoho Soiuzu u haluzi osvity* [Stages of development of the strategy of the European Union in the educational field]. Available at: www.nbuiv.gov.ua/e_journals/ITZN/em2/content/07loiuet.html (Accessed 20 March 2023).

Sapozhnykov, S., Samodryn, A., Teplytska, A. Fundamentalisation of education in its projectivity – a transpective from the microworld to the macroworld. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 2022, vol. 1 (23), pp. 13–21. doi: 10.32342/2522-4115-2022-1-23-2 (In Ukrainian).

Communication from the Commission «The International Dimension of the European Research Area». (2019). Available at: <http://www.cordis.lu/rtd2992/fp-debate/cec.htm#proposal> (Accessed 20 March 2023).

Delivering on the Modernisation Agenda for Universities: Education, Research and Innovation, Communication from The Commission to The Council and The European Parliament, Brussels. (2006). Available at: <https://www.cedefop.europa.eu/en/news/delivering-modernisation-agenda-universities-education-research-and-innovation> (Accessed 20 March 2023).

Komunikat Komisji – Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela. (2010). Available at: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:PL:PDF> (Accessed 20 March 2023).

Lisbon Strategy, Europa Glossary. (2020). Available at: http://europa.eu/scadplus/glossary/lisbon_strategy_en.htm (Accessed 20 March 2023).

Modernisation of Higher Education in Europe: Academic Staff – 2017: Eurydice Report. *European Commission/EACEA/Eurydice*. Luxembourg, 176 p.

OECD: Handbook on Economic Globalisation Indicators. (2005). Available at: <https://www.oecd.org/sti/ind/oecdhandbookoneconomicglobalisationindicators.htm> (Accessed 20 March 2023).

The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009. (2009). Available at: https://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/Leuven_Louvain_la_Neuve_Communique_April_2009_595061.pdf (Accessed 20 March 2023).

Treaty on European Union signed at Maastricht on 7 February 1992. (1992). *Official Journal of the European Union*. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/treaty-of-maastricht-on-european-union.html> (Accessed 20 March 2023).

Volkova, N.P., Tarnopolsky, O.B., Olyinik, I.V. The individual style of speech of teachers from higher education institutions as an indicator of pedagogical professionalism. *Revista Espacios digital*, 2019, vol. 40, no. 17. pp. 20. Available at: <http://www.revistaespacios.com/a19v40n17/19401720.html> (Accessed 20 March 2023).

The Lisbon Special European Council (March 2000): Towards a Europe of Innovation and Knowledge, Europa – Summaries of EU Legislation. (2000). Available at: https://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm (Accessed 20 March 2023).

TRENDS AND MAIN WAYS OF UPGRADING EUROPEAN EDUCATION

Zabiiaka Iryna, Candidate of Pedagogical Sciences, Lecturer of Department of Foreign and Ukrainian Philology, Lutsk National Technical University, Lutsk

E-mail: irina.zabiiaka@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-9535-5490

DOI: 10.32342/2522-4115-2023-1-25-13

Keywords: European Union (EU), internationalization, educational policy, higher education, reforms, Lisbon Strategy, Europe 2020 strategy.

In the modern socio-economic context of the development of educational systems, the processes of globalization and internationalization play an important role, which determine the reformation of higher education. Competition and cooperation between educational and scientific organizations are intensifying all over the world, the exchange of students, teachers, graduate students and researchers is intensifying, distance education is becoming widespread, and the role of continuing education is growing.

The purpose of the research is to identify and justify system-wide trends in the renewal of European education.

The main task of this research is to determine the mechanisms and characterize the orientation of the renewal of the European education system under the conditions of internationalization and globalization.

The methodological basis of the research consists of: the general scientific principle of objectivity; the principle of historical and logical unity; systemic and contextual approach, principle of interconnection; sociological, cultural and pedagogical concepts.

It is determined that today the European Union is one of the world leaders in research and innovation. It is scientific knowledge, experience, high standards of the research, developed research infrastructure that guarantee many years of successful cooperation between the EU and other countries.

At the present stage, investments in higher education and vocational training are considered as the most important factor in enhancing the EU's competitiveness and ensuring the constant growth of its economy. The development of higher education is perceived as the most important prerequisite for achieving the economic, social and environmental goals set in 2000 in Lisbon. Higher education is the core of the new European society, based on the knowledge.

The article considers the direction of transformations carried out in the higher education systems of the European Union countries in the context of the internationalization of education.

The strategic goal of reforming the European education system is to increase its competitiveness in the international space and modernize economies.

In the political and public circles of the European Union, the opinion has been established that since human resources are the most important wealth of the EU, education policy should be the main factor in the processes of knowledge creation and transfer, which, in turn, crucially determine the innovative potential of the society.

In this regard, the main goal is to provide equal and open opportunities for people of all ages to receive high-quality education and to gain diverse educational experiences throughout Europe. Education systems are a key link in the implementation of this concept.

This paper traces the dynamics of the external dimension in the political and socioeconomic contexts. The Maastricht Treaty of 1992 established the basis for the EU cooperation within higher education. It stipulated the commitment of the member countries to develop education cooperation with third countries and international organizations.

The European Commission has called on EU member states to take the necessary measures to reform their education and training systems so that barriers between formal and non-formal learning disappear. To implement this concept, it is necessary to achieve a higher level of interaction between the main participants in this relatively new area: business, social partners and educational institutions.

Одержано 27.01.2023.